

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

De stad van God en van de mensen

(2)

Alleen doordat God terugkeert, onverwacht en onbegrijpelijk, wordt de woestijn her- schapen tot een lieflijk land, wordt de stad van de mensen weer bewoonbaar. De mensen gaan waarheid spreken onder elkaar, ze verdrukken niet langer de zwakken, op de pleinen van de stad komt volop ruimte voor oude mensen en voor spelende kinderen. En de mensen kunnen onbekommerd genieten van een ongeremde materiële welvaart: het zaad gedijt, de wijnstok geeft zijn vrucht, het land geeft zijn opbrengst en de hemel geeft zijn dauw. (Zach. 8)

Misschien krijgen we uit het boek Zacharia de indruk dat deze diep-ingrijpende verandering zich van de ene op de andere dag voltrekken zal. Of in elk geval, dat Gods terugkeer een ongestoord proces van gestage verbetering inluit. Dat de stad van de mensen zich vanuit een absoluut dieptepunt via een geleidelijk opklimmende curve ontwikkelen zal tot een toestand van optimale vrede en welvaart.

Maar in het boek Zacharia is ook sprake van de tegenkrachten die door het ingrijpen van God in beweging worden gebracht. Die tegenkrachten die culminerend in de afkeer van de mensen tegen de door God gegeven herder; hij wordt afgescheept met een fooi (11 : 12-13), ja, doorstoken (12 : 10).

Daar zijn, zouden we kunnen zeggen, de twee motieven die door heel de bijbel heenlopen. Aan de ene kant: Gods triomf over alle machten van bederf en verwildering en chaos. Aan de andere kant: het verzet dat door Gods overwinning wordt opgeroepen. Of eigenlijk is het één motief: De weerstand komt tot een hoogtepunt juist omdat het God is, die overwint. Dat ene motief, dat doorklinkt in Jezus' woord: dat de Zoon des mensen moet lijden (Matth. 16 : 21 en par.).

De Zoon des mensen, — dat is immers die figuur uit Daniël 7, in wie Gods heerschappij over alle vijandelijke machten manifest wordt, in wie God zijn strijd tegen en overwinning op de oerkrachten van het bederf bebroont.

Telkens weer spreekt het Oude Testament daarvan. Het begint al bij de schepping, als God de chaotische waterfloeden temt. Het zet zich voort bij de uittocht uit Egypte, als God door de woeste wateren voor zich en zijn volk grandioos een weg baant. Het keert terug in de zgn. koningspsalmen (heel duidelijk is Ps. 93), waarin gezongen wordt over de majesteit van God, die aan de dag treedt in de koningen van Israël. Want in hun koningschap vertoont God dezelfde macht waarmee Hij steeds het woedend geweld be-

dwingt: Boven de stemmen van vele wateren, van de geweldige baren der zee, is de Heere geweldig in de hoge.

Onophoudelijk bewijst God dat Hij de machtige is, tegen wie elke vijandschap het loodje moet leggen.

Maar ook telkens weer blijkt Gods machtige ingrijpen nog niet definitief te zijn. Hoe meer God zijn majesteit vertoont, des te meer verzetten zich de machten van chaos en ontbinding. En ze schijnen het vaak te winnen ook nog.

Dat is ook het geval in Daniël 7. Uit de door de vier winden opgezweepte zee duiken de wereldmachten op, de ene nog verschrikkelijker dan de andere. Tot dan eindelijk ook het uiterste verzet zich gewonnen moet geven. En de definitieve overwinning is aan „iemand, gelijk een menszoon“. Bij Hem houdt geen macht die het leven ontbindt en de aarde onbewoonbaar maakt het uit. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij die niet zal vergaan, en zijn koningschap is een dat onverderfelijk is (vs 14). In Hem loopt de wereldgeschiedenis uit op de overwinning van God. Op werkelijk vrede.

Hij geleidt ons naar het land,
waar ons niets zal overkomen
dan de zegen van Gods hand.

(naar Huub Oosterhuis)

En juist omdat Jezus zich met deze Zoon des mensen identificeerde, wist Hij dat zijn weg op lijden moest uitlopen. Want Hij wist dat het eigenlijke doel van Gods weg met de wereld niet was gelegen in het neerslaan van alle vijandschap. Als het daarom ging, had God wel direct met het verzet tegen Hem kunnen afrekenen, en grondig ook. Maar het was God om veel meer begonnen. Het was God er om begonnen, van vijanden vrienden te maken. Het was God er om begonnen, zijn vijanden niet te vloeken, maar ze te zegenen. Ze hierin te zegenen dat ze zich van hun vijandschap zouden bekeren tot Hem (Hand. 3 : 26). Zodat zij zich niet langer tegen Hem zouden verzetten. Hij zich niet langer tegen hen hoefde te keren. Omdat zij die vijanden waren gemaakt waren tot een nieuw geslacht.

Een nieuw geslacht vindt daar
bij U nieuw leven.
En Gij zult met een koninklijke hand
al wie Uw bijzijn zoeken
woning geven.

(Ps. 69).

Als er in het Oude Testament dan ook sprake is van vijandschap, dan is dat aanvankelijk voornamelijk vijandschap tegen

God en dus tegen Israël. Want Israël hoorde bij God. God en Israël, — dat was één.

Maar hoe langer hoe meer blijkt dan dat de vijandschap tegen God niet alleen komt van de kant van Israëls vijanden, maar van de kant van Israël zelf. Dat de chaos en de verwildering, de machten van verwoesting en vernietiging niet slechts huizen onder de heidenen, de vreemden, maar dat diezelfde krachten onder Israël werkzaam zijn. En dat ze daar juist het sterkst werkzaam zijn. Dat daar, waar God het meest van zichzelf laat zien, waar Hij het diepst zijn hart openlegt, — dat dáár ook de felste weerstanden openbaar worden... Dat de eigenlijke macht van ontbinding die de menselijke samenleving tot een jungle maakt, nog niet eens gelegen is in wreedheid en machts-honger, in onderdrukking en sadisme, maar in de onwil van een mens om zich tot zijn God te keren. In de afweer van een mens tegen God die zijn handen naar hem uitsteekt. En dat eigenlijke, dat wezenlijke van de vijandschap het felst, het meest hartstochtelijk in Gods eigen volk, in Israël naar buiten komt.

Dáárom wordt die herder uit Zacharia 8 tenslotte doorstoken, niet door de heidenen, maar door Israël. Israël, dat vooraan staat, als het gaat om het verzet tegen God.

Daarom kan het ook niet anders, of de Zoon des mensen moet veel te lijden krijgen, en moet verworpen worden door de oudsten en de overpriesters en de schriftgeleerden en hij moet gedood worden.

De Zoon des mensen uit Daniël 7 is dezelfde als de doorstoken herder uit het boek Zacharia. De Koning, die alle vijandschap overwinnen zal en alle dingen in de wereld der mensen rechtbuigen, kan dat niet anders doen dan zo: Hij gaat het kwade overwinnen door het goede. Hij blijft zijn vijanden tegenkomen met de warmte van Gods liefde, en dat tot in de dood, tot in de ondergang.

En dát zal hun vijandschap overwinnen. Ze zullen Hem aanschouwen dien ze doorstoken hebben en over Hem een rouwklacht aanheffen als over een enig kind. Want: God zal over hen uitgieten de Geest der genade en der gebeden (Zach. 12 : 10).

Jezus Christus zal als verstoten herder, als gekruisigde verschoppeling zich aan zijn vijanden presenteren: zie, hier ben Ik, uw God. En met zijn genade en zijn Heilige Geest zijn vijanden winnen voor Zich en Zijn Vader. Voor de God, die zetelt boven de waterfloeden, die het rumoer der golven stilt, het bruisen der zeeën.

De Zoon des mensen moet lijden, want Hij is de Herder van God. Maar omdat Hij werkelijk de Herder van God is, daarom is Hij ook werkelijk de Zoon des mensen, de Koning van de wereld. Daarom moet op zijn lijden ook zijn opstanding volgen. Daarom moet in zijn Naam gepredikt worden bekeering tot vergeving der zonden aan alle volken (Matth. 16 : 21; Luk. 24 : 46-47). Daarom heeft Hij alleen de wereld, en elke macht die verscheurt en verplettert overwonnen. Want Hij keert de mensen werkelijk weer naar God

J. Keuning - Nijmegen

toe. Want Hij is God, helemaal naar de mensen toegekeerd.

Daarom wordt het in de stad van de mensen geen vrede, daarom houden verdrukking en onrecht niet op, daarom wordt het woe-den der zee niet bedwongen, dan door het kruis van Christus. Daarom komt de grote wending, de grote omkeer, niet dan door Christus' kruis en opstanding. Maar door Jezus Christus en door Zijn Geest komt die omkeer dan ook werkelijk. Hij heeft het verzet tegen God, onze vervreemding van God, in het hart geraakt. Daarom krijgt de verwoestende vijandschap geen kans meer.

De God van Christus, kruis en opstanding is geen andere God dan de God die in het

begin van de wereld over de chaos triumfeerde, die in de uittocht uit Egypte de vijandschap voor schut zette, die in de koningen van Israël zijn rijk van vrede deed komen. En die in de Zoon des mensen het uitzicht opengooide op zijn vervulde heil, het uitzicht op de stad, waarvan de wereld droomt: Zij zullen niet tevergeefs zwoegen en geen kinderen voortbrengen tot een vroegtijdige dood. Want ze zullen een door de Heere gezegend geslacht zijn. En het zal geschieden dat Ik antwoorden zal, voordat zij roepen; terwijl ze nog spreken zal Ik horen.

En dan in één adem: de wolf en het lam zullen tesamen weiden en de leeuw zal stroeten als het rund; ze zullen geen kwaad doen noch verderf stichten op gans mijn heilige berg (Jes. 65 : 23-25).

hun „tegenstanders” met een geestigheid afmaken of hen in het zonnetje zetten en zo uitrangeren. Ze kunnen een voorstel dat ze graag aangenomen zouden zien „er door jagen”. Of het op een moment waarin de aandacht verslapt, de vergaderingsmoeheid optreedt, of sterke tegenstanders afwezig zijn, in behandeling geven. Ze kunnen al naar het hun uitkomt vóór- of nadelen óveraccentueren. Ze kunnen - schijnbaar! - achteloos over argumenten heenlopen. Ze kunnen allerlei persoonlijke krachten en relaties inschakelen om hun wil door te zetten. Maar ze kunnen ook veel bereiken door ongenaakbaarheid, uit de hoogte doen, beroep op de „geschiedenis”. Deze zonden komen in het kerkelijke leven veel vaker voor dan men vermoedt. Een door mij zeer gewaardeerde predikant biechtte mij eens, dat als hij op een kerkelijke vergadering was er bijna altijd een duiveltje in zijn hart opsprong, dat hem aanzette zich te laten gelden en de mensen naar zijn hand te zetten! Deze man zag dit nog. Maar bij de grootste zondaars is dat waarschijnlijk niet eens meer het geval!

Bij hoevelen gaan de stekels niet omhoog staan als hun ambtswerk gecritiseerd wordt. Een wijze ouderling zei me eens: Ik kan geen kwaad maar ook geen goed meer zeggen over de preken van onze dominee. Als ik er iets kwaads van zeg wordt het „van dik hout zaagt men planken”. Maar als ik er iets goeds van zeg wordt me bijna toegesnuwd: „is het soms anders niet goed?”

En, om nog iets te noemen, ik hoorde eens het volgende van een gemeente waarin een aantal predikanten stonden die het goed met elkaar eens waren. Zij vormden het „moderamen” van de kerkeraad. Dit moderamen besprak van te voren al de zaken die op de kerkeraadvergadering aan de orde moesten komen en spraken dan af wat er diende te gebeuren. En, zo zei me één van hen, het gaat altijd precies zoals wij het willen. Want wij hebben van te voren de zaken en de stukken goed besproken, terwijl de kerkeraad er pas van hoort als ze aan de orde komen! Dit is wel je reinste, gecamoufleerde hiërarchie.

☆☆☆

Een bijzonder verwoestende vorm van dit soort hiërarchie bestaat voorts daarin dat predikanten allerlei persoonlijke ideeën, opvattingen, wensen - op zichzelf misschien wel zeer respectabel - als Gods eigen wil in prediking en ambtelijke arbeid de gemeente opleggen. De dominee maakt zich dan schuldig aan een, door de slachtoffers daarvan dikwijls niet als zodanig herkende, indoctrinatie.

Zo werd en wordt soms voorgeschreven welke krant de leden van de kerk moeten lezen, van welke vereniging of partij ze lid moeten zijn, naar welke school ze hun kinderen moeten sturen, wie ze bij verkiezingen moeten stemmen enz., enz. Het gevolg van dat drijven is altijd kortsluiting, wantrouwen, twist, tweedracht, bovenal een bedroeven van de Geest met de daaruit voortvloeiende verachtering in de genade. Door deze wijze van doen wordt het evangelie vervangen door een wet en de gemeente omgevormd tot een „partij” met een „partijlijn”.

☆☆☆

Ook wordt dikwijls door de predikanten niet beseft dat het soms nodig is een op zichzelf genomen goed en rechtvaardig verlangen te laten rusten of ten opzichte daarvan toe te geven, omdat de waarheid en het welzijn van de kerk daarbij niet in geding zijn. Calvin zegt in dit verband ergens dat naar zijn overtuiging Paulus in de twist met Barnabas over het meenemen van Marcus op zijn tweede zendingsreis het gelijk volledig aan zijn zijde had. Maar tegelijk merkt hij

KERKELIJK Leven

Gecamoufleerde hiërarchie

In ons vorige artikel hebben we laten zien dat de hiërarchie in de kerk steeds begonnen is en ook altijd begint in de plaatselijke, de „particuliere” kerk.

Men kan op grond van de feiten zeggen dat een hiërarchie, welke een groot aantal kerken in haar greep houdt — of die hiërarchie belichaamd is in een paus, een bisschop, een synode, een bestuur doet er niet toe — alléén kon ontstaan ná en **tengevolge van** de hiërarchie, die in de plaatselijke kerk is gegroeid.

Voorts is het ook zo dat de hiërarchie die in een plaatselijke kerk heerst veel gevaarlijker is voor de gemeente dan die welke in een of ander „kerkverband” optreedt. Zo'n plaatselijke hiërarchie grijpt namelijk veel directer en bovendien, bij wijze van spreken, van dag tot dag in de gemeente op verwoestende wijze in.

Het lijkt mij nodig hierop in onze huidige situatie alle nadruk te leggen.

Er is onder ons, terecht en gelukkig, een hartgrondige afkeer ontstaan van de hiërarchie die door meerdere vergaderingen wordt uitgeoefend. Maar men loopt daarbij gevaar over het hoofd te zien waar de hiërarchie **geboren** wordt en wat haar **wortel** is. Men bestrijdt dan alleen de uitwassen van dat venijnige kwaad, maar tast het niet in de kiem, in het hart aan. Met als gevolg dat het ondanks alle kerkordelijke bepalingen — en ook zonder dat er kerkordelijke regels bestaan! — steeds weer de kop opsteekt.

☆☆☆

De vorige week heb ik iets gezegd over de hiërarchie in de plaatselijke kerk zoals die officieel in zo'n kerk optreedt.

Dat wil zeggen: over zo'n hiërarchie, zoals die door kerkelijke wetten of reglementen werd ingevoerd en krachtens deze in praktijk wordt gebracht.

Maar er komt in plaatselijke kerken heel dikwijls nog een andere vorm van hiërarchie voor. Eén die nog veel gevaarlijker is. Ja, die de gevaarlijkste is van alle andere vormen daarvan. Ik zou die de **gecamoufleerde hiërarchie** willen noemen. Het is een soort hiërarchie die **niet** krachtens kerkordelijke bepalingen wordt gepraktiseerd, maar als een sluipend vergif de gemeente van Christus binnendringt en, omdat zij de kerk van haar Heer vervreemt en de Heilige Geest „uitdooft”, de gemeente Gods verwoest.

Over deze hiërarchie wil ik nu wat zeggen.

☆☆☆

Ik denk hierbij allereerst aan de predikanten.

Ze nemen als van zelf, krachtens de hun opgedragen dienst een belangrijke plaats in in het leven van de kerk. Maar - ook in het hart van de dominees woont de hoogmoed en de heerszucht die alle mensen „van nature” eigen zijn. En, net als alle andere mensen die wat meer weten dan de massa en wat hogere positie bekleden dan de mensen onder en voor wie ze werken, staan ook de predikanten bloot aan de verzoeking - terwijl ze zich dat misschien niet eens bewust zijn - anderen naar hun pijpen te laten dansen.

Neen, nog eens, men vindt dit kwaad niet alleen bij dominees. Het komt ook en niet minder voor bij dokters, juristen, onderwijzers, leraars, professoren, partijhoogheden, kopstukken in het economische en sociale leven enz., enz. Maar bij dominees is het weer het meest gevaarlijk en het meest weerzinwekkend. Want zij moeten werken in de „gemeente Gods” als dienaren van Christus en, om zijntentwil, ook van die gemeente.

Natuurlijk bestaan er bepalingen en regelingen die de openbaring van deze zonden tegengaan. Zulke bepalingen vindt men b.v. in het formulier dat predikanten bij hun ambtsaanvaarding moeten ondertekenen. Ze staan ook in hun beroepsbrief. En vooral in het formulier waarmee ze in hun ambt worden bevestigd. Dergelijke bepalingen zijn ook beslist nodig. Ze kunnen voorkomen dat de genoemde ongerechtigheden zich „legaal” en „officieel” in de gemeente die een predikant dient openbaren en hun verwoestende werking uitoefenen. Maar - verder reikt de invloedssfeer van zulke bepalingen toch niet. De genoemde zonden breken, uitroeien, kunnen ze niet.

☆☆☆

Het genoemde kwaad kan zich nu op allerlei manier openbaren.

Het komt b.v. heel vaak voor in de vorm van **ambtshoogmoed**. Hoe vaak zijn dominees - en ouderlingen! - niet opgetreden met de pretentie: denk er om ik ben ambtsdrager! En de stakkers beseften niet dat, als ze zich zó op hun ambt - op hun ambt-sec - beroepen zij stante pede uit het hun gegeven ambt vallen!

Dominees kunnen voorts door handigheid, tactiek, charme, bonhomie, grotere kennis hun zin in de gemeente en in de kerkeraad doorzetten. Als ze daarbij „slim” zijn krijgen ze ook altijd wel heel wat mensen achter zich. Want, ondanks de vooral tegenwoordig zo hoog geprezen mondigheid van de gelovigen, is de grote massa nog altijd en heel graag geneigd een „leider” te volgen!

Speciaal in de kerkeraadvergaderingen en andere kerkelijke bijeenkomsten kunnen slimme dominees veel bereiken. Ze kunnen

C. Veenhof - Kampen

op dat een dergelijk conflict tussen twee zulke vooraanstaande ambtsdragers niet had mogen ontstaan en dat Paulus ten opzichte van Barnabas had moeten toegeven, omdat het in dit conflict niet ging om de waarheid Gods.

☆☆☆

Maar niet alleen predikanten moeten in dit verband worden genoemd. Ook de ouderlingen gaan wat dit betreft heel vaak allerminst vrijuit.

Wat is het niet dikwijls bij het stellen van kandidaten voor het ambt gruwelijk werelds toegegaan. In vroeger jaren werd daarbij vaak vóór alles op de „stand” gelet. Het stond toen in vele gementen zó, dat het ondenkbaar was dat een arbeider op de nominatie voor ouderling of diaken kwam te staan. En hoe is er daarbij soms niet verschrikkelijk geknoeid als er „richtingen” en „stromingen” in de kerk openbaar werden. Dan ontstond er - veelal ondergronds - een richtingenstrijd met het doel de kerkeraad van ongewenste broeders te „zuiveren”. Van een godvruchtig zoeken naar broeders die van God het charisma voor het ambt hadden ontvangen was dan geen sprake meer.

Een weerzinwekkende hiërarchie ontstaat ook wanneer een meerderheid door middel van overstemming haar wil doordrijft. Er wordt dan niet geworsteld, en vooral niet geboden, om de leiding van de Heilige Geest om tot overéénstemming te komen. Neen, men zet zijn plannen door met behulp van het botte getal! Er wordt niet meer naar elkaar geluisterd, er worden alleen neuzen geteld en een minderheid uitgerangeerd.¹⁾

Een in-triest voorbeeld van dit onkerkelijke, hiërarchische gedoe is wat op de synode van Delfshaven is geschied. Toen de „zaak-ds Van der Ziel” door deze synode was besproken zou op de daarop volgende dag de stemming daarover plaatsvinden. Op de dag vóór die waarop de synode zou stemmen nam een van de ouderling-afgevaardigden om gezondheidsredenen afscheid van de synode. Hij zou zijn secundus-afgevaardigde waarschuwen. Deze verscheen dan ook de volgende dag. Maar - tot verbazing van velen - was ook de broeder die de vorige dag de synode had verlaten weer komen opdagen! En hij werd opnieuw als afgevaardigde geaccepteerd! Daarna werd de schorsing van ds Van der Ziel goedgekeurd met 14 tegen 13 stemmen. Als de secundus-afgevaardigde zitting had gekregen zou ze met 14 tegen 13 stemmen zijn afgekeurd!

Het is, om niet meer te noemen, ook overbekend hoe steeds, maar vooral ook in de laatste jaren predikanten door ouderlingen zijn beledigd, vernederd, gekweld, ziek gemaakt en naar hun emeritaat zijn gedreven. Dat is zonder twijfel wel de meest harde, de meest meedogenloze vorm van gecamoufleerde hiërarchie.

☆☆☆

Door deze en nog veel meer andere vormen van gecamoufleerde hiërarchie is aan de gemeente des Heren ontstellend groot onrecht aangedaan, werd haar onherstelbare schade berokkend en, wat het ergste is, Gods Naam gelasterd.

Het zal voor een ieder wel duidelijk zijn dat deze gecamoufleerde en nog minder door de afwezigheid daarvan kan worden voorkomen.

Maar juist deze gecamoufleerde hiërarchie is de eigenlijke oorzaak geweest van de kerkelijke ellende, die wij in de laatste decennien hebben beleefd. Wie iets van de werkelijke kerkgeschiedenis uit die jaren afweet moet wel blind of onnozel zijn als hij dat niet ziet.

Daarom heeft een felle strijd vóór of tegen een kerkorde iets irreëls. Daarmee wordt de kern van de zaak niet geraakt. Men stapt dan in Hilversum uit terwijl men in Amsterdam moet wezen. Het is heel goed mogelijk dat felle vóór- en tegenstanders van een kerkenorde daarin één zijn dat ze beiden de betekenis daarvan overschatten. Als twee honden vechten om een been, gaat het altijd om hetzelfde bot.

Het komt er bij het spreken over het kerkelijke leven op aan - ook als het over de kerkelijke organisatie gaat - de wortel van alle kwaad te ontdekken. En dat men een

gelovige, Schriftuurlijke Geestelijke kijk heeft op dat „waarop het aankomt”.²⁾

Daarover nog een enkele opmerking.

☆☆☆

Alle vormen van de genoemde hiërarchie kunnen alleen overwonnen worden wanneer God in zijn genade door de Heilige Geest de ambtsdragers zo bindt aan en doet leven uit zijn Woord dat ze in waarheid dienaren van Jezus Christus zijn, zijn gestalte vertonen en daarom en zo ook optreden als dienaren van de gemeente.

De macht welke naar de Schrift aan de herders der gemeente wordt toevertrouwd - zo schreef Calvijn reeds in zijn eerste Catechismus³⁾ - wordt geheel en al beperkt en begrensd door de dienst van het Woord. Christus heeft zijn macht over zijn kerk in eigenlijke zin nooit aan mensen toevertrouwd, maar alleen aan zijn Woord, waarvan Hij mensen tot dienaren maakte.⁴⁾... Door dat Woord moeten zij allen van de hoogste tot de geringste bevelen, het huis van Christus bouwen, het rijk van Satan vernietigen, de schapen weiden, de wolven doden, de leergierigen onderwijzen en vermanen, de weerbarstigen en halsstarrigen weerleggen, berispen en overwinnen - maar alles in het Woord. Als de dienaren zich van het Woord afkeren en zich wenden naar hun eigen droombeelden en hersenspinsels, dan moeten ze aanstonds niet langer voor herders gehouden worden, maar, omdat ze veeleer verderfelijke wolven zijn, weggejaagd worden. Want Christus heeft ons bevolen naar geen anderen te horen dan alleen naar zulken, die ons leren wat ze uit het Woord hebben genomen.⁵⁾

Dat wil zeggen:

dat de ambtsdragers niets zullen zijn en niets zullen doen en niets zullen zeggen dan wat God hun in zijn Woord voorschrijft;

dat ze in ieder onderdeel van hun werk en in iedere kerkelijke vergadering niets anders willen zijn en in waarheid ook niets anders zijn dan dienaren van dat Woord;

dat ze zich daarom elke dag moeten realiseren dat ambtsdrager-zijn vóór alles is: kruisiging van het eigen vlees en dus verloochening van „eigen” gedachten, begeerten, wensen;

dat ze in preken, catechisatie, huisbezoek, kerkelijke vergaderingen liever duizend maal niets willen zeggen, dan éénmaal iets beweren dat God niet wil gesproken hebben;

dat ze haten als de pest alle dubbelzinnigheid, camouflage, tactiek, diplomatie, schipperen, op zien komen spelen, hoogmoed, eerzucht, machtsongor, eigengereidheid, lichtgeraaktheid;

dat ze ook ten opzichte van de ergste afwijking en zwaarste zonden vervuld zijn met die geest, welke Paulus deed uitroepen dat hij wel wilde verbannen zijn om zijn broeders naar het vlees⁶⁾;

dat ze als herders der kudde beleven wat Paulus eenmaal tot de gemeente van Korinthe zei, namelijk dat hij niet het hunne zocht maar henzelf en dat hij desnoods voor hen wilde sterven.⁷⁾

Zo, maar zo ook alléén, wordt alle hiërarchie in de wortel vernietigd.

¹⁾ Er zou in een kerkelijke vergadering eigenlijk nooit gestemd moeten worden. Men moest daar zo lang worstelen en bidden om Gods wil in een concrete zaak te verstaan dat men ten slotte eenstemmig een besluit nemen kan. Ik heb een predikant gekend die als er groot verschil van mening in een kerkelijke vergadering was steeds zei: „Broeders de situatie waarin we ons bevinden bewijst dat we met zijn allen ons niet voldoende onder de leiding van de Heilige Geest en Diens woord hebben gesteld. We nemen geen besluit! We moeten met elkaar blijven zoeken naar de wil des Heren en voorai daarom bidden.”

²⁾ Ik zinspeel hier op het woord van Paulus uit Fil. 1:9, 10: „En dit bid ik, dat uw liefde nog steeds meer overvloedig moge zijn in helder inzicht en alle fijngevoeligheid, om te onderscheiden, waarop het aankomt.”

³⁾ *Catechismus sive Christianae Institutiones*. Basiliae MDXXXVII, *Opera Calvine* V. 352.

⁴⁾ Non enim hanc potestatem hominibus proprie Christus dedit: sed verbo suo, cuius homines ministros fecit.

⁵⁾ Non enim audiri Christus praecipit, quam qui nos doceant, quae ab eius verbo sumpserint.

⁶⁾ Rom. 9:1-3.

⁷⁾ 2 Kor. 12:14-16.

Stemmen op Jongeling?

Ondergetekende zond aan het Bestuur van het Nationaal Evangelisch Verband de hierna volgende brief:

Waarde broeders,

Aan Uw verzoek om ook mijn naam te doen plaatsen onder een publicatie uwerzijds, waarin U de kiezers wilt opwekken om bij de a.s. verkiezing van leden van de Tweede Kamer hun stem uit te brengen op de heer Jongeling kan ik tot mijn grote spijt - ik zeg dit in alle oprechtheid - niet voldoen. En wel om de volgende redenen:

1. de heer Jongeling is hoofdredacteur van een dagblad dat de fatale kerkscheuring in de (vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken, ten gevolge waarvan tientallen voluit Gereformeerde Kerken en duizenden gelovigen uit de gemeenschap van die kerken zijn gestoten mee heeft voorbereid, goedgekeurd en verdedigd.

2. Hetzelfde dagblad heeft zich ten volle gesteld aan de zijde van hen die de genoemde scheuring meedogenloos hebben doorgetrokken in het Gereformeerd Politiek Verbond; het Gereformeerd Economisch Verbond; de verenigingen voor Gereformeerd Lager en Middelbaar onderwijs; de bonden van Gereformeerde Mannen-, Vrouwen-, Jongelings-, Meisjesverenigingen; de Gereformeerde Reisvereniging, de Gereformeerde Emigratievereniging, de Stichting voor Gereformeerde Kinderbescherming, de Gereformeerde Zangkoren, de Gereformeerde verenigingen voor Gezinszorg.

3. Ik kan en mag niet stemmen op een partij door welke leden van de Gereformeerde Kerken waartoe ik het voorrecht heb te behoren uit de partij zijn gestoten **uitsluitend vanwege hun lidmaatschap van deze kerken.**

4. Ik kan en mag niet stemmen op een partij waarvan ik wegens het lid-zijn van de Kerk waartoe ik behoer, geen lid **mag** worden, ook al zou ik met haar politiek program instemmen. Ik kan wel stemmen op een partij waarvan ik om welke reden dan ook geen lid ben, maar niet op een partij waarvan ik geen lid **mag** worden.

5. Ik kan en mag niet stemmen op een partij waarvan een groot deel der leden zich zelfs verzet tegen een „burgerlijke samenwerking” met uw verband en die toen deze samenwerking in discussie kwam daarover vóór de verkiezing geen duidelijke uitspraak wilde doen.

6. Ik kan en mag niet stemmen op een partij die zich steeds beroept op Groen van Prinsterer, naar hem zelfs een nevenorganisatie heeft genoemd, maar deze Evangeliebelijder het lidmaatschap van de partij zou weigeren omdat hij lid was en bleef van de Ned. Herv. Kerk.

7. Ik kan en mag niet stemmen op een partij die de grote belemmering vormt voor de verwerkelijking van het diepste begeren van Groen van Prinsterer, namelijk de vereniging van allen, die in Jezus Christus als hun Zaligmaker geloven en in alles begeren te leven naar het Woord van God, met het oog op de steeds feller wordende strijd tegen de Revolutie, de Revolutie met een hoofdletter.

8. Ik kan en mag niet stemmen op een partij, die hierin gelijkenis vertoont met de communistische partijen van achter het ijzeren gordijn, dat alleen een bepaald gekwalificeerde élite daarvan lid kan worden, maar die er tegelijk naar streeft zoveel mogelijk stemmen op haar kandidaten te verenigen, stemmen van lieden die ten opzichte van de partij de rol van „houthakkers en waterputters” mogen vervullen.

Met hoogachting en broederlijke groet,
uw

C. VEENHOF

SCHRIFTUURLIJKE NUCHTERHEID

Ip mijn artikel *Bezinning in Opbouw* van 6 nov. 1970 heeft prof. Trimp willen reageren in *De Reformatie* van 9 jan. 1971. En ook ds D. van Dijk in de *Gereformeerde Kerkbode* van 9 januari—6 februari 1971. Eigenlijk had ds Van Dijk dat niet willen doen, maar omdat ds P. K. Keizer mijn artikel in *Gronings Kerkblad* van de kerk van Groningen-Noord had overgenomen zag hij zich daartoe wegens dreigende gevaren genoopt.

Ik heb lange tijd gearzeld er weer op in te gaan. Want wat moest ik er mee beginnen? Beide auteurs verschilden nog wel wat in wijze van schrijven, van argumentatie en toon, maar in de volstreekte afwijzing van hetgeen ik voorsloeg was geen onderscheid.

Prof. Trimp heeft inderdaad op mijn verzoek zijn 'beding' van 4 november 1967 weer voor de dag gehaald, maar dat ook weer zo ingekleed, dat hij gelijk heeft als hij stelt, dat het niet kan dienen om een goede vrede te herstellen. Ik hoef daar niet verder op in te gaan. Dr Bremmer heeft dat indertijd al gedaan in *Opbouw* van 8 december 1967 en 19 januari 1968. Verder houdt prof. Trimp mij voor, dat ik de besluiten van mijn eigen synode niet mag negeren, maar mij daar serieus mee moet bezighouden. Ik dacht dat te hebben gedaan door naar de grondslag, de inhoud en strekking van die besluiten te vragen, maar prof. Trimp noemt dat het stellen van strikgevragen. Nu hoeft, meen ik, het stellen van strikgevragen, als je ze zo wilt noemen, niet minderwaardig te zijn. De Here Christus heeft dat ook gedaan, Mat. 21, 24 e.v.; 22, 41 e.v. Maar in wat prof. Trimp schrijft beluister ik wel een denigrerende klank. Het zijn minderwaardige vragen; vragen waarop geen antwoord behoeft te worden gegeven, zoals hiï dan ook niet doet. Wel prijst hij in mij, dat ik de katholiciteit van het gereformeerde geloof zeer sterk heb geaccentueerd. Dát is niveau; dát is staan voor de pretentie van de kerk in deze wereld, zo zegt hij. Ik ben erkentelijk voor deze waardering. Maar het is de vraag of hij er goed aan gedaan heeft die uit te spreken. Want volgens ds Van Dijk (5e art.) is wat prof. Trimp prijst feitelijk niets anders dan de oude pluriformiteitsgedachte van Kuyper, een opvatting, die wij tegenwoordig bij de mensen van de wijsbegeerte van de wets-idee weer terugvinden. Hoe hij dit kan afleiden uit wat ik geschreven heb, begrijp ik niet, maar ds Van Dijk stelt het zo. Ik zit volgens hem ook maar vastgeroest in mijn eigen opvattingen. Misschien heeft prof. Trimp daar nog niet zo'n erg in gehad.

Verder oordeelt ds Van Dijk (4e art.), dat ik een pertinente leugen uitsprak en dat ook wel kon weten. Ik zou n.l. hebben beweerd, dat de synode van Hoogeveen door kerken buiten het verband te sluiten de leden van die kerken buiten het Koninkrijk der hemelen zou hebben gesloten. Nu heb ik echter, naar ik meen, in mijn artikel duidelijk doen uitkomen, dat welke sterke beschuldigingen men ook aan het adres van de zgn. buitenverbanders richtte, men art. 28 N.G.B. niet van toepassing achtte en met name, dat ds Van Dijk telkens weer stelt, dat er geen oordeel wordt uitgesproken over de staat van hen, die buiten het verband staan, (hoewel hij, naar me nu is gebleken, art. 28 N.G.B. wel van toepassing acht en zegt, dat de kerk te Kampen, die luisterde naar de oproep van de broeders Van Dijk en Gritter, zich heeft afgescheiden van de valse kerk, de kerk waarheen Christus zijn gelovigen niet wil vergaderen.) Ik heb dat wel zeer vreemd en ongerijmd gevonden, maar ik heb niet ontkend, dat het zo gesteld werd. Ik meen dus, dat er geen reden is om mij van welhaast welbewuste leugensprekerij te beschuldigen.

Bij zulke reacties heeft het niet veel zin verder te gaan. Dat ik het nu toch doe vindt zijn aanleiding in het artikel van prof. Trimp in *De Reformatie* van 20 maart 1971 „De dynamiek van het 'zuurdeeg'”, omdat naar ik

meen hij daar ingaat op vragen, die ik aan de orde stelde. Niet, dat ik de gedachte koester, dat hij alsnog meende op mijn vragen te moeten ingaan, maar zakelijk doet hij dat toch wel enigermate. Hij zegt dan dat in het debat rond de bekende besluiten van de synode van Hoogeveen nog steeds met enige hardnekkigheid circuleert het tegen Hoogeveen gerichte argument, dat men eerst dán de kerkelijke gemeenschap met een zusterkerk mag opzeggen, wanneer men haar tevens ronduit 'valse kerk' mag en durft noemen. Durft men dát inderdaad, dan kan men echter niet langer mét Hoogeveen appelleren in de zin van de brief aan de 'geliefde broeders' in Noord-Holland. Prof. Trimp zou nu graag zien, dat in dit wat hij noemt onvruchtbaar debat enige schriftuurlijke nuchterheid over ons spreken ging regeren. De wens naar schriftuurlijke nuchterheid delen wij met hem. Hij denkt daarbij met name aan het onderricht van de Here Christus in diens spreken over het 'zuurdeeg' van de Farizeeën. En hij stelt, dat Christus hier zijn discipelen zeer duidelijk waarschuwt voor het **begin**; immers kwade leer geeft opening aan een machtig verderf, dat veel verder strekt dan men aanvankelijk had voorzien of kon vermoeden.

Wanneer ik prof. Trimp goed begrijp, dan wil hij hiermee zeggen, dat het verderf in de buiten verband gestelde kerken nog maar in een begin stadium verkeert. Dat is te waarderen. Hij komt hiermee in de lijn van waar ik op aandrong n.l. dat men in het bestrijden van elkaar de proporties niet uit het oog zou verliezen. Hij wil ook in de brief van de synode van Hoogeveen (Acta art. 45) aan de kerken van Noord-Holland de aanspraak tenvolle serieus nemen. De buiten het verband gestelde kerken worden nog als kerken beschouwd en ze zijn metterdaad geliefde broeders.

We noteren dit met dankbaarheid.

Zo blijft er nog een mogelijkheid tot contact en gesprek. Maar ik dacht, dat het wel tijd werd, dat prof. Trimp ds Van Dijk eens verwees naar de besluiten van zijn eigen synode. Ds Van Dijk, zo zagen we immers, wil wel van valse kerken spreken, waarheen Christus zijn gelovigen niet wil vergaderen, waar dus, zo mogen we aannemen, Christus ook niet komt met zijn Woord en Geest. Het zijn kerken, die geen recht op de naam 'Kerk' hebben (5e art.). Het zou het moreel van de strijd verhogen, wanneer ook excessen in eigen kring werden opgemerkt en aangewezen.

Maar met alle waardering voor het goede heb ik toch nog wel ernstige bedenkingen tegen wat prof. Trimp schrijft. Hij beoogt Schriftuurlijke nuchterheid. Nu wil de Schrift inderdaad een zondaar nog wel een broeder noemen, Mat. 18,15 e.v. Hij blijft broeder zolang het vermaan aanhoudt. Pas als het laatste vermaan geen effect heeft, komt hij buiten de gemeente te staan en is als de heiden en tollenaar. En hoe men nu ook het buiten het verband sluiten wil bepalen: ontkennen, dat het excommunicatie zou zijn of toepassing van de kerkelijke tucht of zelfs stellen, dat de buiten het verband geplaatsten zich hebben afgescheiden in de trant van ds Van Dijk (3e art.), het houdt toch een verbreken van de kerkelijke gemeenschap in, de broederband is stuk; men kan niet meer samen avondmaal vieren, niet meer samen aan Christus deel hebben. En zulken dan toch nog broederlijk willen vermanen lijkt mij een omkeren van de Schriftuurlijke volgorde en dus niet getuigen van Schriftuurlijke nuchterheid.

Verder stelt prof. Trimp, dat plicht tot bescherming van de gemeente tegen kwade leer primair rust op de opziensers, maar wanneer deze blijken te falen, heeft ieder zijn eigen verantwoordelijkheid te betrachten, moedig en wijs. Hij heeft daartoe niet slechts het recht, maar wel **degelijk de dure plicht**.

M.a.w. tenslotte moet ieder lid maar naar eigen inzicht handelen. Als hij voor zich overtuigd is, dat kwade leer in het geding is en hij krijgt daarin geen gelijk van de opziensers, dan scheidt hij zich af, dat moet hij zelfs doen.

Ik zou wel eens willen zien, dat prof. Trimp dat met de Schrift, de gereformeerde belijdenis en kerkenorde in de hand zou waarmaken. Volgens Mat. 18 beslist niet een individuele broeder er over of een andere broeder als een heiden en tollenaar zal worden beschouwd, maar de gemeente. En onze kerkenorde stelt zeker de mogelijkheid, dat ambtsdragers zich kunnen misgaan. Maar wie moet uitmaken of zij zich inderdaad misgaan? Niet individuele gemeenteleden, maar de kerkelijke vergaderingen! Ik dacht, dat dit zonder meer duidelijk was. Nu is het hierbij mogelijk, dat een kerkeraad of classis obstructie voert, maar dat zal dan ook door de volgende meerdere vergadering moeten worden vastgesteld. Misschien wil prof. Trimp inbrengen, dat toch de meeste vergadering gesproken heeft. Ja, maar men had er eerst voor gezorgd, dat die praktisch alleen bestond uit voorstanders van de theorie, die prof. Trimp aanhangt. Het moreel gezag van zo'n vergadering kan nooit erg groot zijn, ook al neemt men aan, dat de leden van die vergadering serieus hun best hebben gedaan. Ik meen daarom dan ook, dat prof. Trimp al te vrijmoedig de beschuldiging van independentisme en het tolereren van eigenwillige leringen op anderen legt en hen de schuld voor geschonden gezinnen en gestrande gemeenteleden in de schoenen schuift. Tenslotte propageert hij subjectivisme en individualisme. Niet, dat ik daarmee anderen wil vrijpleiten. Ik ben ook van oordeel, dat men zich aan gemaakte afspraken moet houden. Een stuk uit de aangenomen belijdenis, ook al is dat niet z'n ingrijpend stuk, mag men niet eigenwillig terzijde stellen. Ik keur zelfs af, dat men het onderhouden van de christelijke feestdagen niet nakomt. Niet, omdat ik zo dweep met de christelijke feestdagen, maar omdat we nu een keer hebben afgesproken bepaalde feestdagen te onderhouden. Voldoen de gemaakte afspraken niet meer, dan moet men in de kerkelijke weg wijziging zien te verkrijgen of desnoods ontheffing vragen. Dan kunnen de kerken er over oordelen of dat toegestaan kan worden. Alle eigenmachtigheid en eigenwilligheid, alle handelen naar eigen persoonlijk inzicht en op eigen verantwoordelijkheid is de dood voor de kerken en breekt de gemeenschap stuk. De kerken moeten als een gemeenschap handelen en men moet eigen ideeën en gevoelens ten achter kunnen stellen. Maar in dezen kwaad met kwaad te willen genezen getuigt m.i. niet van Schriftuurlijke nuchterheid.

Dan heb ik nog iets. Prof. Trimp stelt, dat de Here Christus in zijn spreken over het **begin** van de Farizeeën waarschuwt voor het **begin** van de kwade leer, die achteraf wel eens erger kan zijn dan men aanvankelijk had vermoed. Ik vraag me af of dat juist is. Naar we in Mat. 16,12 lezen begrepen de discipelen tenslotte, dat de Here Christus hen waarschuwt voor de leer van de Farizeeën en Sadduceeën; zonder meer: **de leer**. De Here Christus zegt niet zo iets als: de leer van de Farizeeën en Sadduceeën is nu nog niet zo slecht, maar denk er om, er zit een verkeerd beginsel in, dat op de duur heel de leer kan bederven. De Here veroordeelt héél hun leer

---

H. Venema - Rodeschool

---

en Hij spreekt ook nergens de Farizeeën of Sadduceeën aan als geliefde broeders om hen zo, naar prof. Trimp zich uitdrukt, op ultimatieve wijze te confronteren met de door henzelf niet onderkende ernst van de situatie. De Here spreekt zijn 'wee u' over hen uit. En waarom veroordeelt Hij hen? Niet, omdat ze leerstellige misvattingen hebben. Wat dat betreft had de Here tenminste op de schriftgeleerden en Farizeeën niet zoveel aan te merken, Mat. 23, 2 en 3. Maar de Here waarschuwt voor hun werken, voor hun zedelijk levensgedrag en wat ze daarmee de mensen leren. Zij maken van hun bekeerlingen kinderen der hel, tweemaal zo erg als ze het zelf zijn, Mat. 23,15. Ze zijn zelf huichelaars en geveinsden, die van buiten de mensen wel rechtvaardig schijnen, maar van binnen vol huichelarij en wetsverachting zijn, Mat. 23,28. In Luk. 21,1 noemt de Here dan ook als zuurdesem der Farizeeën hun huichelarij. De leer der Farizeeën wordt daarom met zuurdesem vergeleken, omdat die leer uitkomend in hun levensgedrag de zedelijke ontaarding in de hand werkt en de verhouding van God en mensen en mensen onderling bederft. Wanneer de Schrift over de leer spreekt, dan gaat het nooit alleen over dogmatische zaken, maar dan is het praktisch levensgedrag er bij in begrepen. Valse leer is het loslaten van het evangelie van Jezus Christus en die gekruisigd; een ontkennen, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, 1 Joh. 4,3; een verloochenen van de enige heerser, die hen gekocht heeft en in verband daarmee zich overgeven aan allerlei losbandigheden, 2 Petr. 2,1 e.v. Zelfs als Paulus de Korinthiërs bestrijdt, die de opstanding der doden ontkennen, dan waarschuwt hij hen nog voor de zedelijke verwording, die dat moet meebrengen, 1 Kor. 15,32 e.v. Vgl. voorts nog o.a. 1 Tim. 6,3 e.v. Daarom zegt ook onze belijdenis, dat men die van het avondmaal moet afhouden, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen, Katechismus, zondag 30.

Heeft men nu zo iets ooit aangewezen bij hen, van wie men zich afgescheiden heeft of die men buiten het verband gesteld heeft? Zeker niet, anders zou men hen niet als geliefde broeders kunnen aanspreken en zou ds Van Dijk niet kunnen zeggen, dat over de christelijke staat van hen, die buiten het verband geraakt zijn, geen oordeel wordt uitgesproken. Schriftuurlijke nuchterheid brengt daarom mee, dacht ik, de erkenning, dat we wel wat al te haastig medebroeders en zusters van valse of kwade leer hebben beschuldigd.

Aan deze broedertwist moet zo spoedig mogelijk een eind gemaakt worden. Daarom blijf ik aandringen op serieuze onderhandelingen zonder voorwaarden vooraf en onder erkenning van wederzijds gemaakte fouten. Ik zeg dit ook tot de zgn. buitenverbanders. Want ik krijg wel eens de indruk, dat die zich aardig gelukkig gevoelen in hun positie, ontkomen aan de druk.¹⁾ Maar niet of wij ons gelukkig gevoelen is van belang, maar dat wij ons buigen onder het juk van Christus, die de eenheid begeert van allen, die in zijn naam geloven. Vernedering moeten we daartoe zo nodig over ons laten komen.

We moeten haast maken met het beëindigen van deze broedertwist, opdat we niet verder uit elkaar groeien. We moeten haast maken, want we kunnen, dacht ik, met deze breuk niet voor Christus verschijnen, als Hij komt.

¹⁾ Graag geeft de redactie van „Opbouw” ruimte aan het artikel van ds Venema. Hij stelt zich op, zoals een christen past.

Hij heeft gelijk, als hij stelt dat het gelukkig-voelen niet van belang is.

Maar ds Venema weet ook wel dat er een vrijheid is in Christus, die we niet mogen prijs geven. Als meer dan dertig kerkelijke vergaderingen zich met je bezig houden over de vraag of je wel een lid bent van de kerk van onze Here Jezus Christus, dan is het bepaald een bevrijding als je van dat soort vergaderingen verlost bent. Ik dacht dat ds Venema ons dit gevoel van bevrijding niet wil en ook niet zal misgunnen.

Twee maal in vijftienvig jaar hebben meerdere vergaderingen plaatselijke gemeenten gemaltraitteerd.

Het wordt toch wel tijd dat een ieder gaat inzien dat zo iets niet meer gebeuren mag.

Amelink

HET ROOD-WIT-BLAUWE BOEKJE

[Con-tra Ot-to-ma-ne Wat-sien-ik-kers]

„Terwijl het tenslotte ook een zaak van eenvoudige rechtvaardigheid is” — zo luidt de verbindingszin tussen het vorige en dit artikel — „de graatjes van de vis op de rand van je bordje te leggen”. Vandaar dat we de schaduwkanten van drs W. Diemer's rood-witblauwe welsprekendheid nader willen noemen.

7. De schrijver geeft ongelooflijk veel citaten; blijkbaar uit het hoofd want op driekwart van zijn essay zucht hij dat hij nu al 2½ dag van zijn herfstvacantie verspeelde, hetgeen inhoudt dat hij niet zijn boeken heeft geraadpleegd. Zo iets dwingt respect af. Maar zo iets eist ook grote inspanning; om te volgen bedoel ik. Speciaal wanneer het grieks en latijn is, een enkel deens (en een enkel „deens” woord als smörrelapper) niet te na gesproken, een enkel turks en nóg een enkel buitenlands woord daargelaten, vereist het wel VHO of daarmee gelijkgesteld diploma. En lang niet ieder weekbladlezer zal zich in staat achten, hem in zijn vele spitse woorden letterspelingen te volgen. Deze laatste zin geldt, beleefdheidshalve, natuurlijk niet voor lezers van Opbouw. En deze allerlaatste alleen voor wie dat niet begrepen had.

8. Sommige mensen zien vanwege de bomen het bos niet. De heer Diemer kan u langs zoveel adembenemend interessante wetenschappelijke zijstraatjes leiden, dat u „Willem maar goed moet vasthouden” — om hem te citeren — wilt u niet verdwalen. Zijn langademige volzinnen zijn voor een lui lezerspubliek zwaar om te verstaan — niet voor u natuurlijk. Frappant is de eloquente brutaliteit om, tijdens het ter wereld brengen van een ellenlange welgeschapen volzin, reeds opmerkingen over de jonge boreling te plaatsen! Het is dan ook een zin van 137 woorden, op pagina 28/9 te vinden; daar was Kant maar een beestje bij.

9. Zijn geniale vermogens, die hier en daar de rand van het maatschappelijk-aanvaardbare naderen, zijn rondweg verbijsterend. Niemand moet zeggen: hij is gek — want eerstelijk is dat onheus, tweedens onbeschaafd, ten derde onwaar en eindelijk zegt men dat nooit van iemand die werkelijk gek is. Maar wel zou men de statenvertaling citeren als men zei: zijn grote geleerdheid brengt hem (soms) tot razernij. Want daar lijkt het wel eens op, wanneer de schrijver dreigt te trappen in zijn zelf uitgezette voetangels en klemmen.

10. Deze genialiteit maakt hem overigens niet schadelijk — wel nuttig voor zijn medemens: dat is voor heel onze natie en vooral voor de jonge natie. Want wat is „gek”? Maatschappelijk-onaanvaardbaar heet dat in psychologisch jargon. En waarom onaanvaardbaar? Omdat zo iemand niet met de meerderheid meesjokt als u en ik: hij loopt te ver voor de club uit of komt er te ver achter aan. So what!

Kom je achter de massa aan (IQ beneden de 100 en wel vrij ver beneden) dan word je vandaag liefderijk verpleegd in de groep zware risico's; voorheen werd je in Duitsland pijnloos afgemaakt.

Loop je voor de massa uit (IQ boven de 100 en wel vrij ver boven) dan ben je een genie: komt voor Nobel-prijzen in aanmerking wanneer je de massa iets aangenaams presenteert — of voor een koudwaterinrichting wanneer je de maatschappij voor onaangename verrassingen plaatst. Maar in beide gevallen worden de verre voorlopers, onze

pioniers zagezegd, door eigen mensen in de rug geschoten. De erflaters van wetenschap en beschaving (of ze nu Copernicus of Pasteur hebben geheten, Curie of Nobel, Kierkegaard of Pasternak) zijn altijd voor vijandelijke sluipschutters gehouden, wanneer ze de kastanjes uit het vuur haalden. Wilt u drs Willem Diemer bij deze hoop vegen, hij zal het wel nemen. Want hij is een bescheiden mens.

—o—

Als de schrijver nu genoeg uit de verf is gekomen, wat licht en schaduw heeft gekregen, volgen we hem waar hij het Rode Boekje volgt.

„Jawel, je zit op school”, zegt het rode boekje — „Maar voor je er zit moet je dagelijks (als leraar) vele bladzijden misselijk strafwerk maken,” zegt Diemer. Voor het schoolplein, op straat: onopgevoede schooljeugd in een grote stad, geen richting aangevend, zo met fiets of brommer het verkeer negerend. „Zou je iemand aanrijden dan word je gelyncht, in elk geval economisch gebroken”. Vaak ongewassen, ongekamd, met hoge sturen en platvoeten-in-suède... „Iedereen houdt tegenwoordig kinderen”, zei Multatuli. Weet u dat de bond van schoenmakers er schande van spreekt, dat jaarlijks voor ruim f 100 miljoen aan minderwaardig maar modieus „schoeisel” wordt versmeten? Weet u dat de helft der afkeuringen voor militaire dienst op grond van voetgebreken geschiedt?

Op het schoolplein: „rokende jochies, publieke vrijpartijen, groteren die met glazige ogen even hun stikkie consumeren (en daardoor het eerste uur er bij te zitten als de stenen man), de smeerbeel op de grond, de knetterende vloeken, vechtpartijtjes, gesmijt met tassen (waarin een fors stuk rijksbegroting, opgebracht door progressie in de belasting ten behoeve van progressie met de mond), vokaal schandaliseren van vrouwelijke passanten. Vroeger corrigeerde je dat in één moeite door, als vanzelfsprekend deel van je leraarschap, uit liefde voor het kind, uit reverentie jegens de ouders, in wier geest je wist te handelen”.

Je zoekt een weg naar de schooldeur, zoekt een doorvaart bij de stoep waar de crowd, als een troep kraaien, nu al moe, is neergestreden: juist aan de kant waar de leraren aan komen lopen. Ze dwingen je, je er doorheen te slaan — dan wel te verzoeken: mag Willem hier even langs? En dan mag het. In de lerarenkamer ben je niet meer thuis: er kunnen vijfdejaars in de boeken en kastjes snuffelen, die het bordje niet hadden gezien — maar „het is wel goed.”

Zelfs voor de klas kost het dagelijks de grootste moeite, deze ordeloze horde „de werkhouding te doen aannemen”; teneinde hen aan het denken, voelen en scheppen te zetten. Soms, een enkele keer, wordt de les niét gegeven; dan wordt een knetterende toespraak gevolgd door een veroordelend zwijgen-voor-de-rest-van-dit uur. Hier een fragment uit zulk een speech:

„Je kardinale denkfout, het absolute bewijs van je totaal-generale onintelligentie is je onbegrip voor de essentiële en daardoor onverwoestbare kracht van een volwassen, creatief en vooral vrij mens. Nooit kan en

D. W. L. Milo - Vierhouten

mag en zal zo'n mens dulden dat hem de mond wordt gesnoerd, dat zijn creatieve kern gefnuikt wordt, dat in een belachelijk licht komt of in een voddig kleed van onsfeer wordt gehuld, wat hem doortrilt als diepste kern van zijn bezielde-zijn".

„Je kunt zo'n door creativiteit vrij en door voortdurende strijd om wijsheid en persoonlijkheid volwassen geworden mens wél het praten onmogelijk maken, maar in zijn zwijgen (en daarin vervat oordeel) functioneert hij door, en vroeg of laat zal hij langs een andere weg die functionaliteit weer doen blijken en jou de rekening presenteren".

„Theoretisch kun je hem natuurlijk ook doodslaan, maar dat is dan gezichtsbedrog. Want onvermijdelijk breekt het inzicht baan: dat je dan hebt doodgeslagen waar je het minste zonder kunt en in je diepste wezen zelf naar hunkert: volwassenheid, creativiteit en vrijheid. Dat inzicht noemen we berouw; het kan je Faust doen verstaan, en Nijhoff en Achterberg, Oscar Wilde en een niet-pornografische Deen: Kierkegaard. Omdat zo'n dode heeft bijgedragen tot — althans tegenwoordig was bij — dat bij jou doorbreken van dat besef, is hij dus niet echt, niet geestelijk dood."

Hier spreekt een moedig mens, die aan de SD zwaarder partij heeft gehad dan aan een klas vol gnuivende minderjarige lummels. Maar hier spreekt iemand, die de jeugd vurig liefheeft en daarom niet duldt dat deze door sexblaadjes en drugs, door rode boekjes en televisie, wordt vergiftigd en vernield. Luister maar:

„Het is ronduit een leugen het zo voor te stellen, alsof leraar plus klas géén mensen zijn, alsof een goede les niet een brok geestelijke dynamiek voorstelt, alsof op school niet elke groei van het uitgestrooide geesteszaad, elke vordering van barbarij naar beschaving, van domheid naar weten, van troebelheid naar helder inzicht — de grootste verandering aller tijden is en zal blijven".

—o—

Wat zegt het Rode Boekje over dat lesgeven? „Binnen is stilte. Eén man voor de klas. Verder: rust, klassikaal bezig-zijn." — Een grote leugen, betoogt Diemer; dat kunnen ze niet. En kritische leraren zijn ze ook al niet. Hun totaal-generale onintelligentie? „Verwarring van filosofie met pornografie, van creativiteit met vuige handel in een up to date bestsellertje over de ruggen der weerlozen heen; verwarring van ons aller ambt met hun infaamheid. Maar... de minister dekt het!"

„Er moet ruimte zijn voor discussie", zegt het Rode Boekje. Jawel, antwoordt Diemer, maar „er komen geen vragen terzake (de taalwetenschap, de literaire historie) maar maatschappijgezwam over Chè en Mao; over al die geestelijke milieuverontreiniging die als drukletters, TV-beelden, stripplaatjes, blote meiden en gesproken woorden over de weerloze jongeren wordt uitgestort". Weet u dat de televisie per gezongen liedje de nederlandse „maagden" (nu ja) aan de turkse gastarbeiders verkwanselt?

„Buiten hoor je leven, lawaai, mensen, beweging, verandering", zegt het Rode Boekje. Maar Diemer pareert: „Het is misleiding (esthetisch, didactisch, agogisch en biologisch) lawaai ooit zo positief te interpreteren en zo bij ongevormde geesten aan te prijzen. En dat praat aan één stuk over 'milieubedervende concerns'. Het is onzindelijk denken, 'leven', in de betekenisfeer van de oordeelsdag, zo verwardend als identiek aan het alles omvattende grote goed 'leven' in de zin van 'bios', te presenteren. En dat praat aan één stuk over 'kritische leraren en scholieren'."

„Met wat voor leraren", zo wendt de schrijver zich tot de minister van onderwijs, „bevoegden in de eerste graad, in vaste dienst, met wat voor uitgebluste cokes hebt u ons toch opgezouten, minister, dat zij zo weinig lering hebben getrokken uit lessen, die te allen kant voor het oprapen liggen; om nu zo'n denkfout aan te hangen en te propageren: als zouden zij niet tijdig ontmaskerd worden en geneutraliseerd; zó, dat er nog een steen op de andere blijft staan; zó, dat zij nog iets anders over hebben om hun machtsdrift op te koelen dan 'die Wüste'; zo, dat zij nog enig zelfrespect behouden?"

„Het gaat om kwetsbare, beïnvloedbare, onmondige, naar zichzelf en naar enig houvast aan inzicht, orde en regel, weten en kunnen tastende kinderen, gevangen binnen hun eigen zeer langzame groeiproces. We kunnen als school nooit meer doen dan observeren hoe zij ouder worden en zo'n voorbeeld zijn, dat het de basis biedt voor die eerste zekere stap naar cultuur en creativiteit, die in simpele nabootsing altijd gegeven is geweest; met wat sturen, porren en snoeien".

„Weet jij" spreekt de schrijver zijn collega Oskamp aan, „weet jij nog wel wat 'stilte' is, Oskamp, radde randstatter? Ken jij Weerselo, en van der Grafts gedicht daarover? Zó, dat alle drie: die stilte, dat Weerselo en dat gedicht, diep in je hersenschors zijn doorgedrongen, als een triniteit, als de heilige geest die ook Achterberg in, aan en door een vers afsmeekte: zó, dat het zich met je merg vermengd heeft en met je bloed, voor eeuwig? M'n jongen — hoe kun jij poëzie doceren, als je lawaai zo lollig vindt?"

Hier stoppe ik, zei boerke Naas. Volgende week de rest.

Boekbespreking

Sipke van der Land,
Aktief Geloof.

Uitg. J. J. Kok n.v., Kampen. f 6,95

De ondertitel geeft aan wat de lezer hier zoal vinden kan: een stapeltje artikelen, reportages, reacties, impressies, gesprekken. Dus: van alles en nog wat. Over het algemeen geen „stichtelijke lektuur" in de gewone zin van het woord. Van de kerk is weinig sprake, maar toch ben ik van mening, dat het goed is als vele kerkmensen dit boekje lezen. Tot lering, maar ook wel tot beschaming.

Het is moeilijk een overzicht te geven van de inhoud. Maar laat me enkele zaken noemen. In het eerste hoofdstuk wordt een boekje besproken van een zekere Guus Dijkhuizen, die verschillende personen heeft gevraagd hoe zij zich God voorstellen. Daarin komen voor de antwoorden van Rabbijn Schuster, Heilsofficier van Dalen, Ds H. A. Visser, Dr J. J. Buskes en nog enkele anderen. Dijkhuizen drijft hiermee de spot, maar uit hun antwoorden is wel wat te leren. Ook voor ons.

Het derde stukje draagt tot titel: „Waarom is het zo'n troep in de wereld?" Een vraag waarop vele antwoorden worden gegeven, maar hier staat het enige juiste: „Omdat mensen ervoor bedanken zich door hun God te laten leiden".

U kunt iets vinden over toestanden in Columbia: „Volk: Mestiezen, indianen, en een groep heersende blanken. Leven: welvaart voor een kleine topgroep, de rest sterft zowat van de honger. Godsdienst: rooms-katholieke traditie. Politiek: veel onrust, zoals overall in Latijns Amerika". Men hoeft het niet eens te zijn met Camilo Torres, die zich bij het revolutionaire geweld heeft aangesloten en op 37-jarige leeftijd in de strijd werd gedood. Ik denk niet, dat de Here Jezus ooit tot revolutionair geweld heeft aangespoord.

Maar dat de rooms-katholieke kerk hier ook veel schuld heeft is moeilijk aanvechtbaar.

De schrijver heeft gesproken in een gevangenis. Daar heeft hij o.a. dit gezegd: „waarom zouden wij met z'n allen vanavond niet besluiten om ons met God te laten verzoenen, en met onze medemensen, en met het leven. Als wij vanavond eens met gevouwen handen naar Jezus Christus gingen en Hem in ons leven binnenlieten, als wij vanavond eens besloten om voortaan met en voor Christus te leven, dan zouden er wonderen gebeuren. Wonderen van bekering en verlossing en blijdschap". Toen ik dit las dacht ik tot mijn beschaming, dat ik weinig voor gevangenen heb gebeden. En ik dacht ook, dat de kerken over het algemeen veel te weinig voor hen hebben gedaan.

Hij heeft ook een bezoek gebracht in een koffiebar van „Youth for Christ". Daar trof hij vreemde snuiters aan, die lid van een bende waren geweest, maar door bovengenoemde beweging tot geloof gekomen waren. Eén van hen verklaarde: „Zonder God is je leven een puinhoop", wat als opschrift boven één der artikeltjes staat. Daar kan men gewaar worden wat er onder een bepaalde jeugd aan gedachten en begeerten leeft.

Interessant is ook een — gefantaseerd — geslachtsregister, maar de werkelijkheid is soms erger dan deze fantasie: Overgrootvader: man van het Reveil, vriend van Da Costa. Grootvader: Figuur van gezag in de kerk, wiens laatste woorden waren: het leven is mij Christus, het sterven gewin. Vader: gedoopt, belijdend lid, getrouwd in de kerk... maar van kerkgang en Bijbelles kwam niets meer.

Ikzelf: Kom nog wel eens in de kerk...

Zoon: moderne heiden.

Kleinzoon: de Bijbel is een fabeltjeskrant.

Achterkleinzoon: lange haren en hippe kleren. Maar gaat met vrienden weer naar de kerk en zingt tegenwoordig in een evangelisatie-groep.

Dit artikel eindigt zo: „Wat een rare familie hebben we toch. Het is me het geslachtsregister wel!" Is dit soms geen werkelijkheid?

Eén opschrift luidt: „Christelijke vliegtuigen". Daar gaat het over de MAF: The Missionary Aviation Fellowship. Een gemeenschap, die met vliegtuigen de zending in allerlei delen van de wereld helpt. Ook de zendingen in West-Irian. Wat een prachtwerk.

Er komen druggebruikers aan het woord. Eén artikeltje draagt het opschrift: „Verlos ons van het gekakker", dat eindigt met deze bede: „Geef ons heden een veilig verkeer, en vergeef ons onze verkeersovertradingen, leid ons niet in de verzoeking van het hard rijden, maar verlos ons van het gekakker, want van U is het verkeer, en de zelfbeheersing en de veiligheid tot in eeuwigheid. Amen."

Het laatste hoofdstukje heet: „Kroeglopen met de Majoor". Zo wordt luitenant-kolonel A. M. Bosshardt nog altijd genoemd. Een ontroerend stuk. Maar leest het zelf. Met alle bezwaren, die ik ook tegen het „Leger" heb, meen ik ook te mogen zeggen, dat daar het geloof actief is. Wat van elke kerk niet kan gezegd worden. Hartelijk aanbevolen.

H. J. JAGER

AAN ONZE ABONNEES

Met april begint de nieuwe jaargang van Opbouw.

Mogen we de abonnees beleefd verzoeken hun abonnementsgeld ten spoedigste te gireren.

Ter voorkoming van onnodige onkosten, inningskosten thans f 1.50 per kwitantie, bespaart U ons veel werk.

Abonnementsprijs f 15,— per jaar,
f 7,50 per halfjaar.

Studenten betalen f 12,— per jaar.

Abonnementen buitenland f 20,— per jaar, luchtpost f 40,— per jaar.

Gironummer 233117 Drukkerij Steenbergens Zeist, met bijvermelding „voor Opbouw".

Bij voorbaat dank voor Uw medewerking.

Adm. Opbouw

Wij lazzen dezer dagen in de krant.....

afnemende belangstelling voor de Rooms-Katholieke Kerk

Het Katholiek Sociaal Instituut (het zgn. Kaski) gaf onlangs een memorandum uit over de situatie in de R.K. Kerk in ons land. We memoreren daaruit het volgende:

Op 1 januari 1970 telde de r.k. kerk in Nederland 5.260.000 doopleden. Bij een voorlopige berekening is vastgesteld dat dit aantal in 1970 met 60.000 is toegenomen. De R.K. telde per 1 januari bovendien 76.700 kerkleden woonachtig in instellingen die een eigen pastorale unit vormen. Verder waren er 40.000 priesters, broeders en zusters in kloosters en op particuliere adressen in Nederland.

Het aantal doopleden van de r.k. kerk groeide in 1969 met 1 procent, hetgeen minder is dan de groei van de totale Nederlandse bevolking (1,25 procent). Deze minder snelle ontwikkeling kan, zo voert het Kaski aan, in verband worden gebracht met de factoren als migratie, sterfte, toe- en uitbreiding. In de jaren 1964 tot en met 1969 is het percentage gedoopten op het aantal geboren die bij de burgerlijke stand als r.k. werden aangegeven, gedaald van 97,7 tot 93,5 procent. Dit verschijnsel wordt in verband gebracht met de geringer wordende bereidheid van ouders kinderen door doop in de r.k. kerk te doen opnemen, of met de beslissing van ouders de doop op latere leeftijd te laten plaats vinden. Aan de hand van verschillende cijfers wordt voorts duidelijk gemaakt dat de vermeerdering van het aantal leden van de r.k. kerk door doop in 1969 voor het eerst is achtergebleven bij de vermeerdering van de totale Nederlandse bevolking door geboorte.

Uit de cijfers valt eveneens op te maken dat de teruggang van het aantal tot de r.k. kerk toetredenden in de afgelopen jaren zich in 1969 voortzette. Dit verschijnsel wordt mede — een zeer bescheiden — bijdrage aan de trage groei van het aantal kerkleden genoemd.

In het Kaski-memorandum wordt voorts een dalend kerkbezoek geconstateerd. Toen in januari 1966 de eerste kerktelling werd gehouden is voor Nederland een misbezoek vastgesteld van 64,4 procent. In de daarop volgende jaren is dit percentage voortdurend afgenomen en bereikte in oktober 1969 een niveau van 50,8. Bij de telling van oktober 1970 bleek het

percentage weer verder te zijn gedaald tot 47,2. Volgens het Kaski is dit dalende kerkbezoek een aanwijzing voor een dalende kerkelijke meelevendheid. De dalende trend, aldus het memorandum, kan alleen worden gezien als uiting van het feit, dat binnen de hedendaagse maatschappelijke verhoudingen, de kerk niet langer op maatschappelijke steun mag rekenen, zoals in het verleden. Er moet rekening mee worden gehouden, dat de kerk in onze samenleving een kleiner forum vindt, aldus het Kaski.

Het aantal uitgetreden religieuzen vertoont volgens het memorandum nog steeds een opgaande lijn. In 1969 traden in totaal 640 leden uit, te weten 244 priesters, 155 broeders en 240 zusters.

Het aantal studerende aan instellingen voor de hogere priesteropleiding is de laatste jaren ook sterk teruggelopen. In 1950-1951 waren bij deze instellingen nog 3053 studenten ingeschreven, bij de telling 1969-1970 waren dit er nog slechts 719.

het „christelijke westen”

De bekende schrijfster Dorothy Sayers — haar werken komen in Engeland ononderbroken op de lijst van „best-sellers” voor — schreef een tijd geleden over de situatie van kerk en christendom in Engeland het volgende:

„Het is noodlottig te denken, dat iedereen wel weet wat het Christendom is en maar een beetje aanmoediging nodig heeft om het in praktijk te brengen. Het is een bruto feit, dat in dit Christelijke land niet één uit de honderd personen ook maar de flauwste notie heeft van wat de kerk leert ten aanzien van God, of de mens, of de samenleving, of de persoon van Jezus Christus.

Als u denkt, dat ik overdrijf, vraag dan de legerpredikanten maar eens. Afgezien van misschien één procent onderlegde Christenen zijn er drie verschillende groepen mensen. Daar zijn de openlijke heidenen, wier enig idee van Christendom een afschuwelijke verzameling van grapjes over de Bijbel en vreemde mythologische nonsens is. Dan zijn er de onwetende Christenen, die er voelens over de vriendelijke Jezus en een combinatie van sentimentele gevoelens een vage humanistische ethiek op nahouden. Tenslotte zijn er de min of meer geïnstrueerde kerkgangers, die alle argumenten over echtscheiding en de oorbiecht kennen, maar verder net zo bekwaam zijn om een gesprek over de fundamentele dingen te houden met een atheïst of een agnosticus als een schooljongen in staat is om met een katapult te vechten tegen het spervuur van een mitrailleur. Theologisch gezien is ons land momenteel in een staat van volkomen chaos.”

Onlangs schreef een vooraanstaande figuur in de Anglikaanse kerk in Engeland dat 94% van alle mensen in Engeland geen enkele band meer aan de kerk heeft. En hij voegde er aan toe: „Ik zeg niet, dat ze die band verloren hebben; ze hebben haar nooit gehad.”

Als ik het goed nagezien heb alleen maar van Gereformeerde Gemeenten. Daaruit is ook wel duidelijk dat de samensprekingen met het „Koers” niet tot het resultaat hebben geleid dat er één krant kwam. We mogen wel stellen dat dit blad praktisch het orgaan zal worden van de S.G.P. Daartegen is natuurlijk geen enkel bezwaar. Maar als ik goed ingelicht ben komt een deel van de krant, wat het „nieuws” betreft regelrecht uit het Algemeen Dagblad. Misschien is men toch wel vergeten dat er van nieuws-zonder-meer toch eigenlijk geen sprake is.

★ ★ ★

Wel kan het verschijnen van dit blad de grote kranten toch wel iets leren.

Meer en meer vervreemden bladen als „Trouw” en die van het Rotterdammerkwartel zich van die mensen die oorspronkelijk de verschijning van die bladen mogelijk maakten. Een zelfde verschijnsel als in zo veel christelijke organisaties zich voor doet. Dat is jammer.

Van een beproeven van de geest van de tijd blijft niet zo veel over.

Wél aandacht voor alles wat zogenaamd progressief is. Maar de progressieven zijn kennelijk niet bereid genoeg te nemen met een blad dat ze ook betalen kunnen en willen, zelfs al zou dat moeten gaan ten koste van een minder grote omvang.

Het Reformatorisch Dagblad verschijnt niet op maandag, omdat men de staf 's zondags niet aan het werk wil zetten. Al deel ik deze sabbatsopvattingen niet, ik vind dit sympathiek.

Men is nog bereid iets op te offeren, terwille van een principe.

En dat is een verschijnsel dat maar al te veel aan het verdwijnen is.

AMELINK

Ingezonden

VROUWENCONTACTDAG

Namens een commissie bestaande uit een aantal zusters uit de Vrijgemaakte Kerk te Zwolle (buiten verband) nodig ik de dames van alle zustergemeenten in ons land uit, op een van de eerste zaterdagdagen in september een landelijke contactdag te Zwolle bij te wonen. Op deze dag hopen we een of meer sprekers uit te nodigen om een actueel onderwerp te behandelen waarover we van gedachten kunnen wisselen. Uiteraard zal er ruimschoots gelegenheid zijn voor kennismaking en gesprek tijdens de koffie en de lunch. En bovenal zal het doel van deze dag zijn de eer van onze God en het beleven van de gemeenschap der heiligen met de vele zusters uit alle delen van het land.

In verband met het huren van een zaal en de verdere organisatie van deze dag verzoek ik U mij vóór 20 april bericht te zenden met de voorlopige opgaaf van de volgende punten:

1. Met hoeveel personen U zult komen; indien mogelijk, opgeven per groep.
2. Met hoeveel personen U aan de gemeenschappelijke lunch zult deelnemen.
3. Welke onderwerpen U van belang acht en welke Uw voorkeur hebben.
4. Welke spreker of spreekster U graag wilt horen.

Met hartelijke groeten,

Mevr. T. W. van Westenbrugge-Dijk,
Wipstrikkerallee 86, Zwolle.
Telefoon 05200-30810.

— 0 —

VADER VAN DEN BERG FONDS

Jarenlang heeft de heer J. H. van den Berg, beter bekend als Vader van den Berg, het evangelie gebracht in de Amsterdamse binnenstad. Hoe velen heeft hij niet geholpen met woord en daad! Met de daad: wie een nieuw leven wilde beginnen en daarvoor zijn steun nodig had, kon op elk uur van de dag en de nacht bij hem aankloppen. Als er geld nodig was, betaalde Vader van den Berg dat vaak zelf.

Deze zomer hoopt Vader van den Berg tachtig jaar te worden. Nog steeds is hij actief en heeft hij contacten met de 500 Amsterdamse 'jongens en meisjes', voor wie hij jarenlang heeft gezorgd. Als het mogelijk is, trekt hij er 's nachts nog vaak op uit, al legt zijn leeftijd hem wel beperkingen op.

Al heel vaak hebben vrienden van Vader van den Berg uit het gehele land financieel bijgedragen voor zijn werk. Enkele jaren geleden bracht een actie, die Opbouw voerde, een groot bedrag op.

Nu Vader van den Berg tachtig wordt, zullen velen zeker hun waardering en dankbaarheid willen tonen voor het werk, dat hij met heel veel zegen heeft gedaan, en hem een geschenk willen geven. Hij zou het niet aanvaarden. Het zou de eerste keer zijn dat hij wat kreeg: hij heeft altijd alleen maar gegeven. Als hij wat zou aannemen, zou het voor zijn jongens en meisjes zijn.

Er is voor zijn werk altijd nog geld nodig. Meermalen komt het voor dat iemand een nieuw leven zou kunnen beginnen, als hij over een bedrag aan geld zou kunnen beschikken. Ook vervalt iemand die met zijn vroegere bestaan had gebroken, toch weer in oude fouten terug, omdat er zich financiële moeilijkheden voordeden.

Enkele vrienden van Vader van den Berg hebben nu het initiatief genomen om hem op zijn tachtigste verjaardag een bedrag voor zijn werk aan te bieden. Daartoe hebben zij het **Vader van den Berg Fonds** gevormd. Wie de arbeid van Vader van den Berg willen steunen en zo willen meewerken om hun naasten, die vaak ten dode wankelen, te redden, kunnen dat doen door een gift aan dit fonds te schenken. Omdat het nog in oprichting is en er toch al dringend geld nodig is, is het tijdelijk gironummer van het fonds: postrek. 137555 t.n.v. L. C. van der Tas, of: gemeentegiro T 1195 (idem), Singel 168, Amsterdam! of: de 'Rekening gelden voor derden' van Mr. L. C. van der Tas bij de Alg. Bank Nederland, spuistraat, Amsterdam.

In het bestuur hebben zitting: Mevrouw H. IJlst-van 't Hof, Ds J. Meester, Drs N. Scheps, A. Sneep, Mr L. C. van der Tas (penningmeester).

TE BERDE

Er is in de krantenwereld een merkwaardige ontwikkeling te zien. De grote dagbladen hebben steeds meer moeite om financieel het hoofd boven water te houden. Vandaar de fusies en de geruchten over fusies.

Het is een verschijnsel dat zich ook in het buitenland voor doet. De grote kranten zijn te zeer afhankelijk, wat hun inkomsten betreft, van de adverteerders. Dit is niet het geval met principiële bladen. Het Friesch Dagblad wist een indrukwekkende som van de lezers bij elkaar te krijgen.

Meer dan een miljoen.

Het Nederlands Dagblad kent oog geen geldelijke moeilijkheden. Dat geldt ook van De Waarheid en dat geldt kennelijk ook van de nieuwste krant: „Reformatorisch Dagblad”.

Uit de advertenties was het niet helemaal duidelijk uit welke hoek dit blad te voorschijn is gekomen. Hoofdredacteur is drs C. S. L. Janse. Hij is nog niet in staat direct het werk te beginnen. Tot zo lang treedt op als directeur-hoofdredacteur K. Bokma.

Het doel wordt zo geformuleerd: „Dit dagblad vindt haar ontstaan in een nood situatie die tot handelen drong. De snel voortschrijdende achteruitgang op allerlei terrein greep menigeen zodanig aan, dat deze hen tot een nood werd. Een blad werd dringend noodzakelijk geacht, dat zo mogelijk zou mogen dienen als een dam tegen de opdringende geest van de tijd”.

Het blad neemt geen sportberichten op. Evenmin zal het iets zeggen over radio of t.v. Wel waren in het eerste nummer „predikbeurten” opgenomen.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Vlaardingen: ds G. Mul te Deventer; te Marknesse: ds H. Smit te Den Helder; te Dronten: ds F. van Deursen te Haarlem; te Scheveningen-B: ds R. Koolstra te Driebergen; te Apeldoorn-B: ds M. J. C. Blok te Voorburg; te Velp-B: ds K. Drost te Hilligersberg-Straatweg-Bergschenhoek; te Zwijndrecht-Groote Lindt-B: ds K. D. van Dijk te Terneuzen; te Zevenbergen-B: ds R. Koolstra te Driebergen.

Aangenomen: naar Zeist (als legerpredikant): ds M. van Veelen te Steenwijk.

Bedankt: voor Neerlandia (Can.): ds R. Hoogsteen te Enumatil.

Ds D. J. van Stelten — De classis Amersfoort (binnen verband) sprak in haar vergadering van 12 maart jl. uit, dat ds D. J. van Stelten „zich daadwerkelijk en feitelijk heeft onttrokken aan het opzicht en de tucht van de Raad van de Geref. Kerk te Bunschoten-Spakenburg, daarin voortgaande op de zondige weg, die reeds tot zijn schorsing heeft geleid”.

Zoals bekend heeft ds Van Stelten inmiddels al een beroep aangenomen naar de Gereformeerde Kerk te Nijverdal (buiten verband).

Verantwoording no. 1 van de giften t.b.v. het Rendeprojekt

In maart 1971 werden de volgende giften op girono. 1768194 ontvangen: JJS te H. 100,-; NN via ds v.H. te V. 75,-; LfV te 'sG, HJR te A, JB te W elk 50,-; AF te G 35,-; BW te B, mej. MCdL te K, JG te R, TJD te O, CA-B te Z, AN te A, mej. AWV te P, PP te K, CvM te A, DvdM te U, HCvW te H, GS te B, EvF te R, HV te K, elk 25,-; SS te O, HJvdH te N, elk 15,-; KH te H, FJM te H, VB-B te U, JO te E, HvdB te G, GHvW te Z, EK te B, AJG te S, elk 10,-; PJV te 'sG, MJN te IJ, PJvO (via) te Z, elk 5,-; HR te G 1,50. In totaal een bedrag van f 836,50.

Om de bestaande bouwplannen te verwe-

zenlijken is er nog een bedrag van ruim f 30.000,— nodig. De noodzaak van deze bouw is voldoende aangetoond in het artikel van ds P. P. Goossens in „Opbouw” van 26 febr. jl. Wilt U, die nog geen bedrag hebt overgemaakt, dit alsnog doen? De mogelijkheden voor de evangelieverkondiging op Soemba zullen mede daardoor zeer worden vergroot. Het girono. is: 1768194 t.n.v. de Geref. Kerk (vrijgem.) te 's-Gravenhage-Z.W. Wilt U de bestemming „Rende” s.v.p. vermelden?

Moge de Here het zó leiden, dat de volgende keer een stroom van giften kan worden verantwoord!

Op 7 april is in haar Heiland ontslapen onze Moeder

ELISABETH HEYDENRIJK-ROZEBOOM

87 jaar oud en verzadigd van dagen.

Vierhouten,
FAM. MILO-HEYDENRIJK
Eindhoven,
FAM. HEYDENRIJK-MILO
kinderen en kleinkinderen.

psaalm 120

Iammert knot
en
Jitske knot-haveman,

vertellen mit bliedschop dat zal, as
God 't geeft, op 26sten prilmoand
25 joar traauwt bennen.
mit heur kiender goan zei dat vie-
ren.

geleghaid om te filesetaaiern van
16,30-18,30 uur ien zoal bie kerk,
p. wierengaweg 2, haren.

meerweg 103, haren (gn).

Redactieleden

Ds H. Amelink, Prof. dr H. J. Jager, D. W. L. Milo, Prof. C. Veenhof, Ds G. Visee, Drs H. E. S. Woldring.

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.), tel 0 1843 - 232.

Gereformeerde Persvereeniging „Opbouw”

secretaris-penningmeester: W. Kaper, van Lynden van Sandenburg-laan 16, Utrecht. Tel. 0 30 - 711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Tel. 0 3404 - 12452.

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaaling) Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs ... 25 ct per mm.
Familieberichten ... 20 ct per mm.

We zijn blij U te kunnen meedelen, dat we op 29 april a.s. in het huwelijk hopen te treden.

De voltrekking zal plaatsvinden om 14.45 uur op het stadhuis te Utrecht.

Ons huwelijk wordt kerkelijk bevestigd om 15.30 uur in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan (Tuindorp-Oost) door ds. H. Schuurman, gereformeerd predikant te Neede.

Van 17.15-18.30 uur is er gelegenheid ons te feliciteren in hotel Noord-Brabant aan het Vredenburg te Utrecht.

ANTON JAN ZEEVAART

en
MARIA GEERTRUIDA SCHUURMAN

April 1971
Bennekom, Hullenbergerweg 2
Dordrecht, Thorbeckeweg 91

Toekomstig adres:
Paardenveld 25, Rhenen.

Geprezen zij de Here.
Dag aan dag draagt hij ons;
die God is ons heil.

Op 28 april a.s. hopen wij blij te herdenken, dat de Here onze ouders

L. ELAND

en
G. W. ELAND-VROOMBOUT

40 jaar de zegeningen van een gelukkige echtvereniging schonk.

Gelegenheid tot gelukwensen: op zaterdag 24 april a.s. in Restaurant „De IJssel”, IJsselkade 59 te Kampen, tussen 15.00-16.30 uur.

Hun dankbare kinderen
en kleinkinderen.

Kampen, Wortmanstraat 85.

Evangelische Omroep

Postbus 565 Hilversum Tel. 02150 - 44616 (5 lijnen)

MEER ZENDTIJD VOOR HET EVANGELIE DOOR DE EVANGELISCHE OMROEP

DAAROM:

* abonneer ik mij op het Radio- en TV programmablad „VISIE” voor f7,— per kwartaal en ben daardoor tevens contribuant van de Evangelische Omroep, zonder extra kosten.

* meld ik mij aan als contribuant van de Evangelische Omroep voor f5,— per jaar, zonder programmablad.

* Doorhalen wat u niet verlangt.

naam en voorletters: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Stuur geen geld. Na inschrijving ontvangt U van ons een acceptgirokaart voor betaling.

Kent u reeds onze nieuwe aktie * 1 voor 10 *?

Wanneer U 10 nieuwe abonnees/contribuanten aanbrengt, ontvangt U als beloning onze nieuwe grammfoonplaat in 4 kleurenhoes met 12 geestelijke liederen gezongen door het EO-kwartet o.l.v. Arie Pronk.

Graag zenden wij U onze nieuwe propaganda-folder met invulkaarten!

Deze 30 cm. L.P. is ook verkrijgbaar ten bate van ons STEUNFONDS. U ontvangt deze plaat franko thuis na ontvangst van f 12,50 op giro 12.60.600 t.n.v. Evangelische Omroep te Hilversum.

WAPENVELD VELUWE

Te huur voor vakantie KAMER, 2 SLAAPKAMERS en gebruik van keuken en douche.

B. van Ommen, Lage Straat 4, Wapenveld.

TE HUUR

onze RUIME WONING met c.v., gedurende de maand juli en onze CARAVAN met verwarming, in de maanden mei, juni, augustus en september (plaats naar keuze).

J. Ramaker, Vanenburg 4, Apeldoorn. Tel. 05760-31612.